

ՄԻԻՆԱՏԻՅԻ ԷՐՃԻՅԱՍ

ՐԷՍԱԼԵՅԻ ՏԷՎՐԻՅԷ

ԻԼՄԻՅԷ ՍԱՆԱԹԻՅԷ ԱՏԱՊԻՅԷ ՎԷ ՍԱՅԻՐԷ

ԱՊՐԻԼ

1860

ՐԻՍԱԼԷ 21

ՕՒՏԻԿ

ՃԷՆԱՊԸ Քիպրիյա, Ճինսի ինսա-
նը խալց իթտիկի անտէ, հէր նէ գատար,
հէր խուսուսաա գուվվէթ ու գուտրէթ
սահիպի, վէ սէրպէսթ պիր հալտէ խալց
էյլէմիշ իսէտէ, տիկէր թարաֆտան տա-
խի, հէր պիր սէրպէսթ իյէթինի էլին-
տէն ալարադ, էն զիյատէ գուվվէթ ու
գուտրէթ սիւզ հայվանլարըն սըրասընտա
պրագմըշ տըր :

Եանի տիմէր իսթէրիզ քի, ինսան
էվլատընտա կէօրիւլէն ազլ ու իտրաք վէ
պասիրէթ գուտրէթինին էօլլիւսիւ վէ
հուսուտու օլմատըղընտան, պիւթիւն
մախլուգու, էանի կէրէք հայվանլարը,
կէրէք օթլարը, վէ կէրէք մատէնլէրի
քէնտի քէյֆինէ վէ իհթիյաճընա պիր
էյլէնճէ իտէպիլմէքտէ իսէ տէ, պու-
նուն մուղայիրի օլարադ, ինսան էվլատը
թա թօղուշունտան, էն սէֆիլ պիր հայ-
վանտան տախի սէֆիլ պիր հալտէ պու-
լունուպ, պիւլիւտիւքտէն սօնրա տախի,
ազլ ու իտրաք վէ պասիրէթինին գըյմէ-
թինի պիլիպ վէ իճրայէ գօյմատըղը թադ-
տիրտէ, զարուրէթտէն զարուրէթէ վէ
սէֆալէթտէն սէֆալէթէ տիւշար օլաճա-
ղը աշիքէտար տըր :

Ինսան հայվան կիպի էաշայրպ, վէ

հայվան կիպի գօլայըզլա էօլմէտիքտէն
մաաաա, թօղուշունտան թա էօլլիւպ կի-
տինճէյէ գատար, կէրէք թապիաթ
թարաֆընտան, վէ կէրէք ինսան թա-
րաֆընտան պաշընա կէլէճէք պինլէրճէ
պէլալէրէ, տէրալէրէ, վէ ֆէլաքէթլէրէ
գարշը գօյուպ թէ համմիւլիյէմէկէ պօրճ-
լու օլտուղունտան, էինէ ճէնասլը Քիպրի-
յանըն միւրատը իւզրէ, ինսանլար պիր
պիրլէրինին էաղտըմ ու ճոււլէնէ թլէրինէ
միւհթաճ պուլունուպ, կէրէք ֆամիլէա-
ճէ, կէրէք հէմիէհրիճէ, կէրէք միլլէթ-
ճէ, կէրէք տէվլէթճէ, վէ կէրէք պիւ-
թիւն ճինսի ինսանճէ, պիր նէվի շիւ-
քէթէ (օրթագըզ) հէր կիւն վէ հէր
սաաթ էշէտաի իհթիյաճը օլտուղունու
ազլ ու պասիրէթի սայէսինտէ տէրը իյ-
լէտիլլէրինտէն, միւմքին մէրթէպէ, հէր
պիր ֆէլաքէթէ գարշը պիրէր չարէ պու-
լապիլտիքտէն պաշգա, հաթթա, բէք
չօգմէմուլտէն մախրէճ իյուլլէրէրէ տախի
նայիլ օլապիլմէքտէ տիր :

Իմտի, պունտան նէշէթ իտէր քի,
պիր աուէմ տիւնէաուէ, հէր նէ գատար
զէնկին, գուվվէթլու վէ ազըլլու օլուր
իսէ օղուն, հիշ կիպի տիր, վէ հէմտէ,
միւտտէթի էօմիւլտէ հէր սաաթ ղայ-

րէթ ու արդուսուն չէքտիկի ղէվգ ու սէ-
ֆանըն զէրրէ դատարընը տախի դալալին-
տէ տույամատրգտան պաշգա, մէյեուսի-
յէթէ տախի կիրիֆթար օլաճաղը պիւիշ
թիպալս տըր :

Եօգարուտէ ղէքրինի կէչտիկիմիդ
չիքթէթէրին պիր պաշըճասը տախի, միւ-
լէթճէ շիքթէթ տիր քի, հիւսնի իճրասը
իլին լաղըմ կէլէն մուհապպէթին իսմինէ
Ազգասիրուլթիւն տէնիլը, ա՛հ, նէ՛
կիւզէլ իսմ, նէ՛ միւպարէք իսմ :

Պաղըլարէ նէղարէն, Ազգասիրու-
լթիւնլուղէթի, Մարդասիրուլթիւնա(հէր
ինսանը սէվմէք) դարըն կիպի, կէօրիւն-
մէքտէ տիր, լաքին, հաշա՛, հաշա՛. վէ
հաթթա, նէրտիպանէ այագ այագ չը-
գըլըր, ֆէհվասընճա, ազգասիրուլթիւն
գատէմէսինէ պասըլմատրգճա, մարդասի-
րուլթիւն գատէմէսինէ գօլայ պասըլմազ-
չիւնքի, տիւնեանըն պիւյիւքիւկիւ, ինսան-
լարըն չօղլուղու, տիւլէրին այըլըղը, մէզ-
հէպլէրին պաշգալըղը, թապիաթլէրին վէ
ատէթլէրին պիւլէրճէ՛ ճինսլէրի վէ ֆարգ-
լարը պուլունտուղճա, ումուլմէն մարդա-
սիրուլթիւն իճրա օլունամայուպ, հալուքի
հէր միւլէթ թարաֆընտան թէքմիլ ազ-
գասիրուլթիւն իճրա օլունտուղտա, ումու-
լմէն մարդասիրուլթիւնուն, զուհուրէ կէլ-
միշ օլաճաղը շիւքհէսիլ տիր : Մէսէ-
լա շու պուլունտուղումուղ իսթանպօլ-
տա, եալընըղ տէօրթ միւլէթ, եանի Օս-
մանը, րուս, Էրմէնի վէ Եհհուտի,
պուլունմուշ օլուն, վէ մէզպուր տէօրթ
միւլէթին իլինտէքի ֆուգարա իլին, պիր
միլիօն բարա թօթլմմատըլաղըմ կէլուպ,
վէ ումուլմէն, եինէ օլ տէօրթ միւլէթ
խայրիսալարընտան ազճէ թօթլանըլուպ,
մէյտանտէ պուլունտան մուղայիգա տէֆ
օլունաճագ եէրտէ, հէր միւլէթին այ-
ըր այըր խայրիսալարը քէնտի ֆազըրլա-
ընա պաղմըշ օլալար, հէփսի պիր եօ-
լա չըգմըշ օլմա՛ղ մը :

Կէրէլ պու կիւն պու սասաթ տախի խաս-
սէթէն մարդասիրուլթիւնլար, վէ ումուլմէն
մարդասիրուլթիւնլար էքսիք օլամազ, մէ-
սէլա պիր ատէմ, քէնտի միւլէթի ֆա-
զըրլարընա վէրմէք իսթէտիկի սասագա-
լը վէրտիքտէն պաշգա, հէր գանղի միւ-

լէթ ֆուգարասը օլուր իսէ օլուն, ան-
լէրէ տախի վէրտիկի սուրէթտէ, օլա-
տէմ, հէր հալտէ, ինտէլ Եհղտան
մազպուլ, վէ նէղտի պէշէրունտէ (ինսան-
լէր) մէմուհ սայըլաճաղը տէրքեարտըր.
պուլուն կիպի, պիր ալիմ, ճինսի ինսանա
ֆաիտէլու, պիր եհնի իլմ ու սանաթ իհ-
տաս ու իճատ իյլէտիկի հալտէ, վէ օլ
իլմ ու սանաթ քիթապլարա վէ դաղէ-
թէլէրէ կէչէրէք, պիւլթիւն ճիհանէ ա-
լըգտան ալըղա պէյան օլունտուղու սու-
րէթտէ, ումուլմէն մարդասիրուլթիւն իթ-
միշ օլուր, վէ պու իսէ ֆուղիլէթ տէնի-
լէն միւպարէք հարէքթին էն աղիմի սա-
լըլա կէրէք տիր :

Տիմէք տիր քի, միւլէթ տիմէք պիր
նէվի շիքթէթ տիմէք տիր, պիր շիքթէ-
թին իսէ քեարը, եա գարարը պուլուն-
մատը իճապը հալտէն տիր. քեար օլտու-
ղու հալտէ, պիր շիքթէթէ տախիլ օլան
ատէմլէրին կիւլմէսի վէ սէվլինմէսի լա-
ղըմ կէլտիկի միսիլ իւ, գարար օլտուղու
հալտէ տախի թապիաթիյլէ, հէր պիր
շէրիքին քէտէրլէնիպ աղլամատը իգթիզա
խտէր :

Իշթէ Ջատիկ տէ կէլտի, ա՛հ, նէ՛
գատար միւպարէք իսմ, պու իսմ իլէ իւշ
տէօրթ եիւզ միլիօն ինսանլար, պու կիւն
կիւլիւպ խէնտան օլմազտէ տիրլէր : Ա-
ճէպա սէպէ՛պ նէ տիր, Ջատիկ իսմինտէ
նէ՛ քէրամէթ վարտըր : Էօլլիսիւլ, սա-
լըլա՛ղ, վէ նիհայէթսի՛ղ քէրամէթլէր :

()՛հ, օլ իսմի միւպարէքին սահիպի
պուլունտան ֆրիստու էֆէնտիմիլին, ին-
սանէ գատը ու գըլմէթինի պիլտիրմէսինի,
շիքթէթի ինսանիյէնին թէմէլինին եալը-
նըղ մուհապպէթ իւլէրինտէ պուլունտա-
սընը, վէ օլ թէմէլին թալարը իսէ, ան-
ճագ ֆուգարա բէրվէրլիք օլմասընը, շուն-
ճա սէնէլէր ճինսի ինսանէ վազ իյլէտիք-
տէն սօնըա, շիքթէթի ինսանիյէնին սէ-
լամէթի, եանի ֆուգարա բէրվէրլին
հիւսնի իճրասը, վէ իլէրուլմէսինէ պիր
իպրէթի մէմուհսէ վէ միւլթէսսիք օլ-
մազ իւլըէ, խալա չըգըպ պիզլաթ քէն-
տուսին տախի ֆէտա վէ գուրպան իյլէ-
մէսինի, իսթրա կէթիլէճէք օլ պէհա-
սըլ կիւն, իլթէ պո՛ւ կիւն տիր :

Ինսան օլան , վէ ինսանիյէթ շիրքէ-
թինէ տախիլիմ տէյէն , պու մուպարէք
կիւնիւ , պիր տէֆա տէր խաթըր ու թէ-
սաւլուր իյլէտիկի հալտէ , եա թիւլէրի
թէբրէշիպ տիրտիր տիթրէմէկէ պաշա-
մալտըր , վէ եատա , շաղ ու խէնտան օ-
լարագ , իֆթիխար իյլէմէլի տիր :

Իվլէթ , իշթէ կէլէն Զատիկ տիր ,
պիզտէ 1860 սէնէլիք բրիստոնեայ պիր
միլլէթիզ . ա՛ճէպա գատր ու լիյազաթը-
միզ նէրէլէրտէ տիր , պիւ իֆթիխար
շատա՛ն օլմագտամը , եօգսա , ար ու հի-
ճապըմըզտան եիւզլէրիմիզի՛ գաբամագ-
տամը :

Քրիստոս էֆէնտիմիզին բէք չօգ
թէնպիհլէրինտէն պաշգա , պաշլըճա պիր
թէնպիհի տահա վարտըր , եանի պիր
ատէմ , Ալլահը տէրունի տիլտէն թանը-
յըպ , պիւ իթիգատ սէվտիքաէն սօնրա ,
շու միւպարէք թէնպիհիյէ , “Այս է
պատուէր իմ , զի սիրեսջի՛ք զմիմիանս , որ-
պէս և ես դձեզ սիրեցի : ՅՊ . ԺԵ : 12” ,
ինսան օլանէ պիր պիրինի սէվմէսինի էմը
ու թէնպիհ պուլուրմուշ տուր :

Օատիկ կէլտի գաննտաշար , հէր
բէս սէվլինիպ շատան օլմագտա , խաֆիֆ
զարիֆ էլպիսէլէր ալընմագտա , նէֆիս
թաամէր վէ չէօրէբլէր հազըրլանմագտա
տըր , վէ պու խուսուս իսէ , եալընըզ աշ-
խարհականլարըմըզտա կէօրիւլմէքտէ օլ-
մայուպ , եկեղեցականլարըմըզ իւզէրինտէ
տախի կէօրիւլմէքտէ տիր : Զօգ իյի , չօգ
կիւզէլ , պուշլարըն հիշ պիրիսի ինսանի-
յէթէ մուղայիր տէյիլ տիր , լաբին ,
պուշլար իլէ պէրապէր , տահա նիշէ վա-
ճիպէյի , վէ ֆէրիզէյի զիմմէթլէրիմիզ
տախի վարտըր : Աճէպա , տիւշիւն
տիւքմիւ , թանըտը՛գմը , վէ իճրա իյլէ-
տիւք մի :

Վիր տէֆա շու գօճալարը եա՛ մահ-
պուստա վէ եա՛տա եաթագտա գալմըշ
մահզունէ ու միւքէտուէրէ գարըլարը .
գարըլարը մէյիուսէ օլմուշ ֆագըր գօ-
ճալարը . չօլուգ չօճուկարը աճ վէ սէֆիլ
պիրէր թարաֆտա ինլէմէքտէ օլան տուլ ,
վէ կէօլլէրի եաշլը գատընլարը . եա ա-
նատան , եա պապատան , վէ եատա անա
պապատան էօքսիւզ գալմըշ օլ սէֆիլ

ու թըֆլսիւպէանը . տիւշիւնէլի՛մ կէօլլէ-
րիմիզին էօնիւնէ՛ կէթիւրէլիմ , աճըյալմ
վէ մէրհամէ՛թ իտէլիմ : Նասըլ քի եօ-
գարուտէ տախի իֆատէ իյլէտիք , կէրչի
հէր վազթ , լաբին խուսուլիյլէ պէօյլէ
մէզչէպճէ վէ միլլէթճէ մէսէրրէթ կիւն-
լէրինտէ , եալընըզ բէնտուլիզին իյի վէ
րահաթ հալտէ օլմասըյա , թէքմիլէն
մէսըրուր օլմայըզ . չիւնքի , հէմ մէզհէ-
պէ , վէ հէմտէ զամիր ու ինսանիյէթէ
բեամիլէն մուղայիր տիր :

Հէրբէս Ալլահը բէնտուսի իչին սէ-
վիպ , տին ու մէզհէպինի տախի բէնտու-
սի իչին իճրա իտէրէք , սէվապ ու ֆազիլէթ
գազանմաղէ պօրճուտուր . վէ էօյլէ , ֆա-
լանըն կէօրմէսի իչին , վէ եախօտ ֆալա-
նըն խաթըր իչին , սէվապ ու ֆազիլէթտէ
պուլունմագ , վէ եախօտ ֆուգարայա սա-
տագա վիրմէք մէզհէպիմիզէ՛ գարշը տըր :

(Ին , օն պէշ կիւնտէն պէրու միլլէ-
թիմիզ պէյնինտէ , Սրբազան Պատիարք
Հայրըմըզ հագգըրտա պիր թագըմ էֆ-
բեարար կէզմէքտէ օլտուղունտան , պիր
թագըմ , բրիստոնեայ գարնտաշարըմը-
զըն , օլ վէսիլէ իլէ , կէրէք այրըճա , վէ
կէրէք էսնաֆճա , հէր սէնէ հիւմէթ իյ-
լէտիքլէրի սատագատան , սարֆը նազար
իյլէտիքլէրինտէն , պու սէնէ , օ՛ֆ . . . պի-
շարէ ֆագըրլարըմըզըն , պիւա իմուտ ու
մուլմէնէթ գալմասը մէսմուէ աճիզանէ-
միզ օլմուշ տուր : Վէ հաթթա , ֆա-
զըրէ գարընըն պիրիսի , անանկար սանսըր-
զընտան պէշ օն զուռուշ ալըպ : Օատիկ
խարճըղը իթմէք իւլըն , կիտիպ , ալլար ,
սըզլար , եալվարըր , վէ կէօզ եաշլարը
տէօքէր : “Նէ՛ եաբմալը : -Պիր գաշ զու-
ռուշ վիրմէլի : -Փարատա վա՛ր մը եա :
-Փարա՛ մը : -Սէպէ՛պ : -Փաթըրիք մատ-
տէսի պուլունտուղու իչին , (կիւյա վիրէ-
ճէքլէրի փարաֆաթըրիկին էլինէ կէշէճէք
տիր կիպի) , էսնաֆլէրտէն նիլէլէր պէշ
փարա վիրմէտիքտէն պաշգա , հաթթա ,
պազէն էսնաֆլէր , էսնաֆճէ թօբլատըգ-
լարը ապճէյի , ֆաթըրիք մատտէսինին
սօնունա պէրլէմէք նիյէթիյէ , սանարգ-
լարտա սագլամագտա տըրլար : -Աճայիպ ,
պէօյլէ պիր . . . ճա , վէ զամիրսիզճէ
հարէքէթ , բրիստոնեալըզա եագըշըմը ,

Եազը՝ Գ, Եազը՝ Գ : -Քրիստոնեայեղա Եազը՝ Գ, Եմմա, հերքեստէ, մէջհէպինի, վէ ինսանիյէթի, քէնտիէթեարընտան զիյաւէ սէվմէքտէ՝ մի տիր, վէ քէնտի, Եիւրէկինին, «Քո-գարայը Կիւլի-Կիւլի» «Կի» տէյու Զիտա՝ իյլէմէսի սառաւորնը իշիթմէքտէ՝ միտիր : -Էյի, պու խուսուս սէքիզ օն կիւնտէն պէրու Զոդաբարձու աղալէրին մալիւումու տէյիլ միյիտի, պիր չալէսինի տիւշուտիւլէ՝ մի, չալըշտըլմը մը, միլլէթ վէ Սրբազան Զայրա խապէր վէրտիլէ՝ մի : -Պիլմէմ : -Աճէպա, կէրէք Սրբազան Զայր, վէ կէրէք սայիրը ու հպանալը մը, պու խուսուս իշին, միլլէթ իմիզին հիմմէթ ու ինայէթինի, կէրէք խանէլէրու, վէ կէրէք Եկէղեցիլէրու րէճա իյլէտիլէ՝ մի : -Պիլմէմ : -Աղթըզ պու սէնէ օլտու օլաճազ, պարի միլլէթ իմիզին սէֆիլ ու պիւարէլէրինին, պիր տախի պէյլէ պիր զարուրէթ ու աֆէթէ տիւշար օլունամասը իշին, միլլէթ իմիզին պիլիհ Տիյաթ միգտարիքի ֆայէ ազճէսի պուլունուպտա, հինի հաճէթ տէ իշէ Եարայարազ, Ալլահաճ վէ ինսանա ֆէրիզէյի զիմմէթ իմիզ Էճրա օլունմուշ օլա իյի օլմա՝ զմը : -Պու խուսուս չօզ խուսուսըն իճրասընտան պաղը տըր, վէ Եալընըզ թէսէյլիմիզ իսէ, իւմիտ իլէ Եալամազտէն իպարէթ տիր : -Նէ՝ տիր օլ իւմիտիմիզ : -Ազգային կանոնադրութիւն տուրի Ազգային կանոնադրութիւն :

Մ Ի Ի Դ Ե Լ Ե Լ Ե Լ

Միւնաստիմիզին Եիկիրմինճի Զիւմէրօսունտա, Մէճմուայը հաւատիս զաղէթէյի միւթէպէրէսինին 337 Զիւմէրօսունտան իւզէրինի տախի, չաղմ կէլէն միւթալալը աճիլզանէմիզի պէյան իյլէտիլէտէն սօնրա, պիլլէրին տախի սիւքիութիւն Էճիլէկիմիզի վատ իյլէմիշտիլէ :

Միւնաստիմիզին Եիկիրմինճի Զիւմէրօսունտա, Մէճմուայը հաւատիս զաղէթէյի միւթէպէրէսինին 337 Զիւմէրօսունտան իւզէրինի տախի, չաղմ կէլէն միւթալալը աճիլզանէմիզի պէյան իյլէտիլէտէն սօնրա, պիլլէրին տախի սիւքիութիւն Էճիլէկիմիզի վատ իյլէմիշտիլէ :

վէ հէմտէ՝, 1860 թարիխինտէ, մարտ 26 տա, ճիւմա իրթէսի կիւն, Մէճմուայը հաւատիսին 339 Զիւմէրօսունտան իւզէրինի տախի, չաղմ կէլէն միւթալալը աճիլզանէմիզի պէյան իյլէտիլէտէն սօնրա, պիլլէրին տախի սիւքիութիւն Էճիլէկիմիզի վատ իյլէմիշտիլէ :

Միւնաստիմիզին Եիկիրմինճի Զիւմէրօսունտա, Մէճմուայը հաւատիսին 339 Զիւմէրօսունտան իւզէրինի տախի, չաղմ կէլէն միւթալալը աճիլզանէմիզի պէյան իյլէտիլէտէն սօնրա, պիլլէրին տախի սիւքիութիւն Էճիլէկիմիզի վատ իյլէմիշտիլէ :

Միւնաստիմիզին Եիկիրմինճի Զիւմէրօսունտա, Մէճմուայը հաւատիսին 339 Զիւմէրօսունտան իւզէրինի տախի, չաղմ կէլէն միւթալալը աճիլզանէմիզի պէյան իյլէտիլէտէն սօնրա, պիլլէրին տախի սիւքիութիւն Էճիլէկիմիզի վատ իյլէմիշտիլէ :

Միւնաստիմիզին Եիկիրմինճի Զիւմէրօսունտա, Մէճմուայը հաւատիսին 339 Զիւմէրօսունտան իւզէրինի տախի, չաղմ կէլէն միւթալալը աճիլզանէմիզի պէյան իյլէտիլէտէն սօնրա, պիլլէրին տախի սիւքիութիւն Էճիլէկիմիզի վատ իյլէմիշտիլէ :

Միւնաստիմիզին Եիկիրմինճի Զիւմէրօսունտա, Մէճմուայը հաւատիսին 339 Զիւմէրօսունտան իւզէրինի տախի, չաղմ կէլէն միւթալալը աճիլզանէմիզի պէյան իյլէտիլէտէն սօնրա, պիլլէրին տախի սիւքիութիւն Էճիլէկիմիզի վատ իյլէմիշտիլէ :

յէ ճաճտ իտերէր , վէ պու տա թապիի տիր , տէնիւմիւ տիր :

Լանի, մէզպուր զաղէթէր , Մուշ լուար իւէ մէզհէպտաշ պուլունտուղարը իւն , թապիաթ իյէ Մուշուարա թա-
րաֆկիրիւ իթմէքտէ տիրէր , տինիւմէք իսթէնիւմիւ տիր :

Լստի , էկէր մէզհէպտաշարա թա-
րաֆկիրիւ իթմէք , թապիաթն իգթի-
զասնտան օլուս , Մուշ քէյֆիյէթի իսէ
օլ գատար հիտտէթ իւղէ եազըմը օլ-
տուղու հալտէ , իւք իպթիտա քէնտի
թարաֆլարնտան մէզհէպ թարաֆլիւ-
լիյի օլունմուշ օլտուղու հալիյէ ինքեար
օլունամազ . չիւն քի , քէնտի թաղրիւրէրի
տիր . վէ պիղէր իսէ , թէրաֆկիրիւ
իթմէզտէն էվիւլ , անձաք քէնտի թա-
րաֆլարնտան իճրայէ կէմիւ օլան թա-
րաֆկիրիւյին պէյաննա չալըմաղէ մէճ
պուր պուլունտուղու մուզ իճապը միւպա-
հասէտէն տիր . զիրա հէր գանդի տալա-
տա օլուր իսէ օլուն , պիր առէմ էվիւլ-
լա գարընտաքի տալաճըսնն հաղգ-
սըզըզընր ճէրհ իտէմէտիքճէ , քէնտի
թարաֆլարնտան հաղգանիյէթ իպրազը-
նա չըզըմաղէ ճէսարէթ իտէմէյէճէկի
իլմի մանթըզըն հիւքմիւնտէն տիր :

Քէզալիք , “ ֆազաթ պու տէօրթ
ղաղէթէրին ճէվապ վէ միւթալաւի-
րինտէն տալա սալըրլաշաձաք եէրտէ ,
խաֆիֆէնմիւ տիր . չիւն քի հասարնտա
պէշմիւ տալի պիրէշմիւ , եանի “ Մուշ
լուար ֆապահալըպը , տէնիւմիւ տիր :

Լճայիպ սէօյլէյիւլէր , պիղգաթ Մէճ-
մուայը հաւատիսին քէնտուսի , կէրէք
333 , կէրէք 336 նիւմէրօլարնտա , “ պու
քէյֆիյէթին եանլը ու եալան օլտու-
ղունու պիղէ կէօսթէրէնտէն , իֆրաթ
թէշէքքիւր իտէրիւ ” տէյէրէք , վու-
ղուաթըն թահգըզա միւճթաճ պուլուն-
տուղուն իգրար իյէտիքտէն , վէ հաթ-
թա , եինէ 336 նուսխէսինտէն , “ . . .
մատամ քի քէյֆիյէթ Պապը Ալի տիւա-
նընա չըզմը տըր , վէ մատամ քի նիզամէն
վէ գանունէն պու մատտէյէ հիւքմ օլու-
նաձապտըր , պիղ պու հիւքմ պէքէյէ-
րէք , պու մատտէ իւղէրին պիր շէյսէօյ-
լէմէյիւ , թա քի գապահաթը վէ գապա-

հաթարզ րէսմէն պէյան օլունունձայա-
տաք , տէտիքտէն սօնրա , “ պէշմիւ տալի
պիրէշմիւ , եանի “ Մուշուար գապա-
հաթը տըր , տէյու , հէմ հիւքմ իտէր , վէ
հէմտէ իթտիկի հիւքմ օգույանարա
պիր ալըք սուրէթտէ կէօսթէրմէք նիյէ-
թիյէ , ու ֆազեաղըպը իւէ թահրիւրիտէր :

Մէճմուայը հաւատիս , էվիւլէք
սէօյլէտիկինն , սօնրա մուղայիւրին սէօյ-
լէր իմիւ , պիր պիրինէ զոտ քէլամէրէ
իրթիքեապ իտէր իմիւ , քէնտուսի սէր-
պէսթ պուլունտուղու իւն , օլ խուսու-
լարտա պիր շէյ սէօյլէյէմէյիւ . լաքին
հիւ պիր վաթթա տալի , քէնտինն պիր
պիրինէ մուղայիւ քէլամէրինն միւլէթի-
միւլէ եութուրմաք իւղէ , քէնտույէ
իմտա իթմէյի ճայիւ կէօրէմէյիւ Պիղ-
լէր շիմիւյէ գատար հիւ պիր եէրտէ ,
Մուշուար գապահաթը տըր տէյու պիր
հիւքմ ու հաս կէօսթէրմէտիք , վէ հէմ-
տէ , քէյֆիյէթ հիւքմէթ թարաֆլը-
տան թաստիք , վէ րէսմէն պէյան օլուն-
մատըզա , կէօսթէրէմէզիտիք : Հիմտի-
յէ գատար , հէր նէ քի սէօյլէտիք իսէ ,
եա քէնտի սէօյլէտիքէրինն մուղայիւրին-
տէ իտի , նասըլքի Մասիսին A22 ինճի
նուսխէսինտէն պէյան տըր . վէ եա տա ,
էկէք , վէ , եա , լուղէթէրիյէ իճթի-
րաղէ ըրայէթէն , շիւքհէլի պիր սուրէթ-
տէ իտի . վէ հալեա տալի , էվիւլէ-
քի սէօյլէտիքէրիմիւլին իւղէրինտէ , սէ-
պաթ իւղէ , վուղուաթըն րէսմէն պէ-
յաննա պէքէմէքտէյիւ :

Մէճմուայը հաւատիսին , շու քէ-
լամէրի տալի , պիւթիւն պիւթիւն ,
քէնտի էֆքեար ու հիւքմէրինն մուղա-
յիւր պուլունտուղունտան , իֆրաթ մէր-
թէպէ թէաճիւպէ վէ թէհալիւրէ շայան
տըր . Լանի , “ Էշ ճիւմէ , շարգ քիւլ-
սէլէրի մէզհէպլէլինն ալիւրէրինն նէշը
իթմէյէ չըզուգ ճաճտ իթմէզէր , պու
պիր ուսուլ տուր . Ղարպ քիւլսէսի պու-
նուն մուղայիւրի մէզհէպլինն հէր եէրէ
նէշը իթմէյէ ճաճտ իտէր , չալըլը , աղ-
ճէ սարֆ իտէր , վէ նիւայէթ գան տէօ-
քէր : Պու տա պիր ուսուլ տուր : Պուն-
տան մուարազա , շիւպաղ , պըրըլը , վէ
նէֆսանիյէթ զուհուր իտէր իմիւ , նիւէ

քի ինձիւտէ շու քելամէր եազըը սորը , զարպ քիլիսէսի պունտան ասլա գայտ իթմէզ , տէնիլտիքտէն սօնրա , իթի- գատ ու մէզՏէպլէրինին , Աւետարան իլէ տախի թաստիգ օլունմասը միւրատիլ- լէ , Աւետարանտան շու վկայութիւն տա- խի կէթիլիլմիշ տիր , « Համարի՛ք եթէ խախաղութիւն եկի տալ յերկիր , ո՛չ ասեմ ձեզ , այլ բաժինս : Զի եղիցին յայսմ Տէսէ Տինգ 'ի տան միում . բաժա- նեալք , երեքն յերկուս , և երկուքն յե- րիս : Բաժանեացի հայր յորգւոյ՝ և որ- դի 'ի հօրէ , մայր 'ի դստերէ և դուստրն 'ի մօրէ , սկեսուր 'ի հարսնէ և հարսն 'ի սկեսորէ իւրմէ » : Ղուկաս . ԺԲ . 31—33 : Բէլամուլլահա ըպէթ իտէլիմ » : Եանի թիւրքճէսի , պէն տիւնեայէ ասայիշ վիւրմէյէ կէլտիմ տէյու զանն իթմէյի- նիլ , իլլա սէօյլէրիմ սիզէ քի , այրըըգ պրազմայա (կէլտիմ) : Զիրա , պիր խանէտէ պէշ ինսան պուլունտուղու հալ- տէ , իքիսի իւչտէն , վէ իւչիւ տախի իքի- տէն այրըսալար կէրէք տիր : Բէտէր էվ- լատրնտան , վէ էվլատ բէտէրինտէն , վալիտէ գըզընտան վէ գըզ վալիտէսին- տէն , գայնանա կէլինինտէն , վէ էէլէն գայնանասրնտան այրըսրն . տիմէք տիր :

Մէճմուլայը հաւատիսի սիւալ իտէ- րիլ քի , Աւետարանն պու քելամէրինի Բօմա քիլիսէսի թարաֆընտա՝ նմը , եօգսա եալընըզ բէնտի թարաֆընտա՝ ն մը կէօս- թէրմիշ տիր : Ֆէգաթ , տահա եօգա- ռուտէ զարպ քիլիսէսինէ թէսահհուպ ի յէտիքտէն սօնրա , պու քելամէրի սէօյ- լէմիշ օլտուղու իչին , Բօմա քիլիսէսի թա- րաֆընտան սէօյլէմիշ օլտուղունա , շիւք- Տէսիլ պուլունա պիլիլիլ :

Հալ պու քի , եինէ Մէճմուլայը հաւատիսին 336 նուսիսիսինին իգրար վէ հիւքմիւնձէ , Բօմա քիլիսէսի , հիչ պիր վագթտա գարըյը գօճասընտան այրըմա- յը գապուլ իթմէտիքտէն պաշգա , պու խուսուստա սայիր մէզՏէպլէրէ օլիր այնա օլամայուպ , պէօյլէ պիր լայըգսըզ վէ խը- րիսթիյանըղա մուղայիր հարէքէթի , ան- ճադ պազէն բաբասըրընըն սագալընը թը- րաշ իթմէյէ մէճպուր օլանլար , եանի , պիլիլիմ իչիմիլտէ արամալըմըլըմըլ :

Նէ՛ գառար պիր պիրինէ մուղայիր սէօյլէյիշ , էկէր Բօմա քիլիսէսի , գարըյը գօճատան այրըմադ պապընտա սայիր մէզ- Տէպլէրէ օլիր այնա օլամադ իսէ , 337 նիւմէրօտաքի Աւետարան քելամէրի նիչին կէթիլիլմիշ տիր . վէ էկէր Բօմա քիլիսէ- սի , Աւետարանն օլ քելամլարընա ըիայէթ իտէճէք իսէ , 336 նիւմէրօտա , նիչին էօյլէ պիր նապէճա հարէքէթի ասլա գապուլ իթմէզ տէյուս իգրար օլունմուշ տուր . մէկէրչի Մէճմուլայը հաւատիսին 336 նիւմէրօտունտա եազըլան , սէքիլ կիւն իչինտէ պիւթիւն պիւթիւն ունու- թուլմուլ մուտուր , եօգսա (տահա զիյաուէ իՏթիմալտըր) ունութուլմա՛դ , մը միւրատ օլունմուշ տուր :

Մէզպուր քելամլարա պիր իյի տիգ- գաթ օլունմադ բէք էլզէմիյէթտէն տիր , չիւնքի , Մուշտաքի գարընըն եախօտ կէլի- նին գօճասընտան այրըլմասընա պիր հագգ- կէօսթէրիլմէք իւզըրէ , « կէլին գայնանա- սրնտան » , լաֆղլէրինտէ , կէլին լաֆղի , մախսուսէն ուֆագ եազը իլէ տախի եա- զըլմըշ տըր :

Մէճմուլայը հաւատիսին պու պիր պիրինէ զըտտ մէզՏէպճէ իթիգատլէրի- նէ նէզարէն , եա քէնտուլէրի Աւետա- րանը իյի օգուամամըշար , վէ եատա ան- լամամըշար տըր , վէ եախօա պիլզէրտէ , եա Աւետարան եօգտուր , վէ տէ եախօա , եա Աւետարան օգուամայըզ , վէ եատա օ- գուր իսէքտէ օգուտուղունուղու անլամա- յըզ գըյաս իյէմիշ , օլմալըլար տըր : Ֆէ- գաթ , պիլզէր իչին Աւետարան օգուամադ հագգընտա , Բօմա քիլիսէսինին եասայը կիպի , հիչ պիր վագթգ եասագ օլմատը- ղընը , վէ հաթթա , սայիր մէքթէպլէ- րիմիլտէն մատաա , քէնտի վաթանըմըզ պուլունան Գայսիլիլիլ շէհրին մէքթէպ- լէրինտէ , պունտան 17 սէնէ ազտէմ , լիսանը մատէրզատըմըզ թահսիլ իյլէ- մէք իւզըրէ , թէրճիւմէյէ տայիր տէրս- լէրիմիլին , էին վէ նոր Արախան իւզէ- րինտէ օլտուգտան պաշգա , Դէրախան- լի-նճա լո-ճ-նա-իլարըմըզըն տախի , Աւե- տարան քելամէրիլիլ իճրա օլունտուղուն պիլիլէրճէ իսպաթլէր իլէ կէօսթէրէսիլ- լէճէկիմիլի պէյան իյլէտիքտէն սօնրա ,

քէնտի կէթիրտիքէրի Աւետարան վկայութիւննու տախի եանըշ, վէ հէմտէ քէնտի զիւրմէրինէ բիւլլէն զըտտ, վէ պիղիմ իչին իսէ քէմալ մէրթէպէտէ ֆաիաէլու օլտուղունու կէօսթէրմէկէ Զէսարէթ իտէրիզ :

Ի վլէլա շունու քէտուլէրինէ սիւալ իտէրիզ քի, օլ կէթիրտիքէրի վկայութիւն իչնտէ պիր գաշտիւրլիւ այրըմագ լաֆզի վարտըր էմմա, դարը Գօճապաւայրըմագ լաֆզի վարմըտըր, էն զիյատէ տիգգաթ իւզըն վէ ուֆագ էաղը իլէ կէօսթէրտիքէրի, էէլէ, լաֆզինին, էա էվլէլինտէ, վէ էատա սօնունտա, վէ տէ էախօտ պիւթիւն վկայութիւնուն իչնտէ Գօճա լաղըրտըր վարմըտըր :

Իստի, մատտէ վէ միւճատէլէ գալըր Գօճապաւայրն այրըմագ իւզէրինտէ թօլաշմագտէ իքէն, օլ վկայութիւն նիւլին, նէ՝ Զէսարէթ իլէ կէթիրտիքէրի, աճէպա հէրքէս պիր շէյ պիլմէ՝ զ մի գըյաս օլունմուշտուր . . . :

Մէճմուա թարաֆըրտան, շու կէթիրտիքէրի քէլամէրինին պիր իյիճէ օգունունմաըր րէճա օլունուր : Չիրա մէզպուր վկայութիւնուն ասըլ մանասըլ քէնտի անլատըրլար կիպի օլմայուպ, իլլա, խրիսթիյանըրգտան պաշգա պիր մէզհէպտէ պուլունան պիր ինտան, խրիսթիյանըրըր գապուլ իյլէտիկի հալտէ, քէնտուսի, պէն խրիսթիյան օլտում տէյէրէք, աշլա պուլունտուղու իանէտէն, վէ ֆամիլէա տէն այրըմայուպ, անճագ, էկէր խրիսթիյանըրըր գապուլ իտէնի, պուլունտուղու իանէտէն վէ ֆամիլէատէն գօվարլար իսէ, իլթէ օլ վագթ, քէնտուսի տախի, ուզլաշըպ իսթիգաճ իթմէք իչին, միւլթին օլան հէր նէվի սայ ու զայրէթի իյլէտիքտէն, վէ չարէսինի պուլամատըլտան սօնրա, այրըմաղէ մէճպուր օլուր իսէ, այրըլաճագ տըր :

Մէճմուայը հալատիս թարաֆըրտան կէթիրտին վկայութիւն, Ղուկաս Աւետարանիչտէն օլուպ, սյնի վկայութիւն իսէ, Մատթէոս Աւետարիչտէ տախի պուլունտուղունտան, մէզպուր Աւետարանիչ, քէլամուլաշը տաշա զիյատէ ալըգաւ սէօյլէյէրէք, Ղուկաս աւետարանիչն սէօյլէտիքէրինի թէքմիլէն սէօյլէտիքտէն պաշգա, սօնունտա շու քէլամլէրի տախի սէօյլէր իլէօյլէքի, "Եւթնամիք առն ընտանիք իւր : Մատթ . Ժ . 36 : Նյանի, թիւրքաէսի, խուսուլմէթ տէյիլ խրիսթիյանըրըր գապուլ իտէն թարաֆտան զուհուր իթմէլտիւր, իլլա պուլունտուղու իտէն, վէ ֆամիլէա թարաֆըրտան զուհուր իթմէլտիւր : Վէ պուլ կէօսթէրտիկի մանայը, տաշա ալըգ պիր սուրէթտէ, Պօղոս առաքեալըն, շու աթիտէրի քէլամլէրի քէլամլէն թաստիգ վէ թաշգիգ իյլէմէքտէ տիր : Եթէ որ էղըայը՝ կին ունիցի անհաւատ, և նմա հաճոյ իցէ բնակիլ ընդ նմա, մի՛ թողցէ զնա . և կին՝ որ ունիցի այը անհաւատ, և նմա կա՛մ իցէ բնակիլ ընդ նմա, մի՛ թողցէ զայըն . զի սուրբ է այըն անհաւատ՝ կնաւն, և սուրբ է կինն անհաւատ՝ արամբն, Ա . Կրիսթ . Ե . 12—14 : Թիւրքաէսի, էկէր պիր գարնտաշըն տինսիլ գալըրըր օլուպտա, վէ օլ գարըր քէնտի Գօճապը իլէ հօշնուտիյէթ իւզըն, պէրապէր գալմագ իսթէր իսէ, Գօճապը քէնտի գարըրընը պրա՛գմասըն : Վէ քէլալթը, էկէր պիր քրիստոնէայ գարընըն, տինսիլ Գօճապը օլուպտա, օլ Գօճա քէնտի գալըրըր իլէ, պէրապէր գալմագ միւրատիտէր իսէ, գարըր քէնտի Գօճապընը պրազմասըն . զիրա, տինսիլ Գօճա, խրիսթիյան գարըրըր վասէթասըլլա սալիհ սայըլըր . հաքէզա տինսիլ գալըր, խրիսթիյան Գօճապը վասէթասըլլա սալիհ սայըլըր :

Իճէպա, Մէճմուայը հալատիս, Ղուկաս աւետարանիչին, վկայութիւնուն կէօսթէրտիկի հալտէ, Մատթէոս աւետարանիչին, վէ Պօղոս առաքեալըն քէլամլէրինի օգունմալըրըր : Պիղ պուլունտու տէյէմէյիլ . լաքին օգունմուշտուղըրըր սուրէթտէ, պիլլէրէք անլէրտէն սարֆըր նազար իլէ, հէրքէսի ալտաթմագ սէվտասընտա պուլունմագտէ օլուղըրըր տա ինքեար իտէմէյիլ :

Իստի, էկէր Բօմա բիլիսէսի նէզ տինտէ, հայ բիլիսէսի քրիստոնէայ բիլիսէսի սայըլմամագտէ իսէ տախի, Աւետարանըն հիւքմիւնճէ, պիր հայ գարըրըր գաթօլըրլի գապուլ իթտիկի հալտէ,

վէ քրիստոնեայ սայրլմայան գօճասը քէն-
տի գարըսընը , պէրապէր եաշամագ իւզ-
րէ , արգու վէ միւրատ իյլէտիկի սուրէթ-
տէ , գարշը Կօնուլուպտա վէրիլմէմէք , Ա-
ւետարանա մուղայիր պուլունմագ տէյիլ
միտիր : Վէ քրիստոնեայըղըն իգթիզա-
սընճա , պիր գարը քէնաուտէն Տօշնուտ
օլան գօճասընտան այրըլմագ իսթէտիկին-
տէ , եա Աւետարանտան մալիուլմագ սըզ ,
վէ եատա , սայիր ֆէնա պիր նիյլթէ մէյ-
նի տիր տէնիլտէ ճայիզ տէյիլ մի տիր :

Պունուլն կիպի , Աւետարանա մուղա-
յիր սուրէթտէ , պիր գարըյը գօճասըն-
տան այրըլմագ չալըճմագ , մէզհէպի էլլէ-
րինտէ պիր վէսիլէ իտէրէք , պիր նէյլի
ինսան խըրսըզըղընա չըզըլմագ , վէ պու-
խուսուստա իսէ , հէմ խըիսթիյանըղա ,
վէ հէմտէ ինսանիյթէ մուղայիր հարէ
քէթտէ պուլունմագ տէ տիմէք տէյիլմիտիր :

Մէճմուլայը հաւատիսին 337 նուս-
իսէսինտէ , “ Ղարպ քիլիսէսինին Հարգ-
տան ասլա պիր գօրգուսու եօգ սուր .
Հարգըն ղարպտան գօրգուսու վար իսէ ,
գաբուլարընը իյի գաբասըն , վէ իյի քի-
լիթլէսին ” , տէյու , Բօմա քիլիսէսի
հագգընտա իֆթիխար օլունուլ , վէ պի-
ղիմ քիլիսէմիզէ գարշը իսէ , պիր նէյլիս-
թիհզա կէօսթէրիլմիշտիր : Վէ հէմտէ
քիլիսէմիզին պէյլէ աչըզ օլմասը , պիր
գաչ տէֆասըր պիղլէրէ պիլտիրիլմիշտիր :

Պու խուսուստա Մէճմուլայը հաւա-
տիսին հագգը վարտըր , չիւնքի ճէննէ-
թին անախթարլարը Բօմա քիլիսէսինտէ
տիր , պիղլէրտէէյլէ պիր անախթար եօգ
սուր , վէ օլմատըղընա տախի եէրտէն
կէյլէ գատար թէշէքքիւր իտէրիզ , վէ
հիչ պիր վագթտատա էյլէ անախթար-
լար իլէ աչըլըպ գաբասնան ճէննէթէ կիր-
մէյէ զէրրէճէ հասսէտ ու արգու իյլէ-
մէտիքտէն պաշգա , պիղլէր ճէննէթին
գաբուլարընըն , Ալլահըն էմրի իլէ աչըլըպ
գաբանմասընա իթիգատ իտուլ իման
կէթիրտիկիմիզալէն , քիլիսէմիզին գա-
բուսունու տախի աչըզ պրագմայը , քէն-
աուլմիզէ պիր իֆթիխար ատտ իտէրիզ
ֆէգաթ , շունու տախի Մէճմուլայը հա-
ւատիսէ իսթար իտէրիզ քի , պիր գա-
բու սըզը գաբանըպ վէ իյի քիլիթլէստի-

կի հալտէ , տիշարը գաշանլարնէ գատար
չօգ օլուր իսէ , իչէրի կիրէճէքլէրտէն
տախի օլ գատար ղարար օլունաճաղը ա-
չիքէար տըր : Վէ պու սէյլէտիկիմիզի
տախի , քէնաուլէրին սէվլինէրէք իսա-
պէր վէրտիքլէրի ղարպ քիլիսէսինին սը-
զը գաբալը , վէ իյի քիլիթլի գա-
բուլարընը , իւչ եիւզ սէնէտէն պէրու ,
Բրօթէսթանլըզ չիլինկիրլիյի աչարագ ,
միլիօնլարճա ճէմիյէթլէրին թաշրա
ֆըրլայըպ , վէ ղարգ քիլիսէսիննէ բէք եագըն
մէվգըլէրտէ պուլունմասընտան պաշգա ,
հալէապու կիւն վէ պու սաաթ , էէ-պիլի-
նա եագըն Բրօթէսթանըն տախի մէվճուտ
պուլունմասը , պիր սուրէթթի սէրահէթ-
տէ թաասիպ իյլէմէքտէ տիր : Վէ պուն-
տանտա նէշէթիտէր քի , շարգ քիլիսէմիզ
գաբուլարընը աչըզ պրագտըղը իչին , ասլա
գօրգմայըպ , իլլա քէնաուլէրի քէնաու-
քիլիսէլէրինին գաբուլարընը սըզը սըզը
գաբալը վէ իյի քիլիթլի սագլատըպլարը
իչին , գօրգուլ էնտիշէյէ կիրիֆթար օլ-
մալարը լաղըմ կէլէճէյի , չիւրհէտէն
միւսթէղնի տիր . . . :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Էվլէլէրի ղէքի կէշէն , Գայսէրիյէ շէհրի Հայ-
կաղեան Ընկերութիւնուան , իմտատէ հիմնէթ պու-
յուրան զէվաթը խայրիսահանըն իսթէրի , թարաֆը
աճիղանէմիզէ թէպլիլ գըլընմըջ օլմալին , մէմուննէն
միլլէթիմիզէ պէյան օլունուր :

	ՂՈՒՌՈՒՇ
Պէյլէրեան Յակոբ աղա	500
Գուլագսըղեան հաճի Յակոբ աղա	500
Պիր քրիստոնեայ	350
Հաճի Սահակեան Սերովէ աղա	300
Պօստեան հաճի Գէորգ աղա	300
Գըղըլեան Գէորգ աղա	250
Թիֆլիզի Յովհաննէս աղա ամիրայօֆ	250
Սիմաւօնեան հաճի Մատթէոս աղա	200
Թօրոսեան Մերկերիոս աղա	200
Արթին Պաղեան Կարապետ աղա	200
Ջանպըղճեան Յովհաննէս աղա	200
Մէլքօնեան Յակոբ աղա	250
Ուլուպէկեան Կարապետ աղա	200
Վէպէսէեան Յովհաննէս աղա	150
	3850

Հիւրէթի մէզպուրէնին Իսթանպուլաքի մէ-
մուրարը :
Մկրտիչ աղա թաշճեան .
Բարսէղ աղա Կիրակոսեան :